

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ŠUMARSTVA

989

Na temelju članka 66. stavak 1; članka 70. stavak 4; članka 71. stavak 1; članka 73. stavak 1; članka 74. stavak 2; i članka 75. stavak 4, Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja («Narodne novine» br. 131/1997.), ministar poljoprivrede i šumarstva donosi

**PRAVILNIK
O PRIZNAVANJU SORTI STRNIH ŽITARICA****I. TEMELJNE ODREDBE****Članak 1.**

Ovim Pravilnikom se propisuje način ispitivanja sorti strnih žitarica (pšenice, ječma, raži, triticales i zobi) u pokusnom polju i laboratoriju, te statistička analiza podataka u svrhu priznavanja novostvorenih domaćih sorti i uvođenja u proizvodnju stranih sorti.

Ispitivanjem sorti u pokusnom polju i laboratoriju utvrđuje se gospodarska vrijednost sorti kao što je: prirod zrna, vlaga zrna, otpornost na bolesti i drugo.

Utvrđivanje prepoznatljivosti, ujednačenosti i postojanosti provodi se sukladno Pravilniku o postupku utvrđivanja prepoznatljivosti, ujednačenosti i postojanosti (DUS) novih biljnih sorti i Tehničkim uputstvima.

Članak 2.

Zahtjev za priznavanje sorte (u daljnjem tekstu: zahtjev) podnosi se Zavodu za sjemenarstvo i rasadničarstvo (u daljnjem tekstu: Zavod) do:

- 10. rujna za ozimu pšenicu, ječam, raž, triticales i zob
- 10. siječnja za jaru pšenicu, ječam, raž, triticales i zob.

Članak 3.

Ispitivanje sorte u pokusnom polju traje 3 godine, a provodi ga Zavod.

Članak 4.

Za svaku godinu ispitivanja podnositelj zahtjeva Zavodu dostavlja sljedeće količine sjemena do naznačenih rokova:

Vrsta	Potrebna količina sjemena (kg)	Rok dostave sjemena
ozima pšenica	10	do 20. rujna
jara pšenica	5	do 20. siječnja
ozimi i jari ječam	7	do 20. rujna/20. siječnja
ozima i jara raž	7	do 20. rujna/20. siječnja
ozimi i jari triticales	7	do 20. rujna/20. siječnja
ozima i jara zob	7	do 20. rujna/20. siječnja

Sjeme sorti uključujući i sorte standarde dostavlja se netretirano. Zavod obvezno obavlja tretiranje sjemena svih sorti i sorti standarda istim pesticidima.

Kakvoća sjemena mora odgovarati odredbama Pravilnika o temeljnim zahtjevima za kakvoću, pakiranje i deklariranje sjemena poljoprivrednog bilja (»Narodne novine« br. 133/99.).

Članak 5.

Podnositelj zahtjeva treba dostaviti sljedeće podatke o sjemenu: masu 1000 sjemenki (g), čistoću sjemena (%), klijavost sjemena (%) i normu sjetve (broj klijavih sjemenki/m²).

Članak 6.

Ispitivanje sorti obavlja se u pokusnim poljima različitim po klimatskim, pedološkim i drugim karakteristikama:

Vrsta	Broj pokusnih mjesta	Pokusna mjesta
Ozima pšenica (Tr. aestivum)	6	Zagreb, Nova Gradiška, Kutjevo, Koprivnica, Osijek i Lovas,
(Tr. durum)	4	Zagreb, Nova Gradiška, Osijek i Lovas
Jara pšenica	3	Gorski Kotar ili Lika, Zagreb i Osijek
Ozimi i jari ječam	4	Zagreb, Nova Gradiška, Osijek i Lovas
Ozima i jara raž	4	Zagreb, Nova Gradiška, Osijek i Lovas
Ozimi i jari triticales	4	Zagreb, Nova Gradiška, Osijek i Lovas
Ozima i jara zob	4	Zagreb, Nova Gradiška, Osijek i Lovas

II. ISPITIVANJE U POKUSNOM POLJU

Članak 7.

Pokusi se u pokusnom polju postavljaju prema najpogodnijem planu pokusa s obzirom na prijavljeni broj genotipova, a u cilju njihove preciznije procjene, kao i učinkovitije analize.

Članak 8.

Površina parcele iznosi 10 m², a čine ju 10 redova dužine 8 m, uz razmak između redova od 12,5 cm. Razmak između parcela unutar ponavljanja iznosi 30 cm, a između ponavljanja 2 m.

Članak 9.

Na početku i kraju pokusa sije se najranija sorta kao zaštitni pojas, koji će poslužiti i za uzimanje uzoraka za vlagu na bazi koje se odlučuje o pravovremenoj žetvi pokusa.

Članak 10.

Za sve vrijeme trajanja ispitivanja jedne sorte u pokusnom polju i laboratoriju usporedba se obavlja s istim standardnim sortama.

Standardna sorta je opće poznata sorta, koja prema svojim biološkim i gospodarskim svojstvima ima najveću vrijednost za namjenu radi koje se ispituje nova sorta. Standardnu sortu određuje Povjerenstvo za priznavanje sorti ratarskog bilja, povrća i cvijeća.

Članak 11.

Podnositelj zahtjeva ima pravo tijekom vegetacijske sezone običi pokuse i informirati se o pokusima pri čemu mu djelatnik Zavoda otvara šifre za njegove sorte i za sorte standarde.

Opažanja tijekom vegetacije

Članak 12.

Tijekom vegetacije utvrđuju se sljedeći podaci:

- ⇒ datum sjetve i nicanja,
- ⇒ oštećenje od izmrzavanja, *kod ozimih sorti*
- ⇒ visina biljke, nalijeganje i polijeganje,
- ⇒ oštećenje od ptica, proklijavanje na klasu i kombinirani gubici,
- ⇒ datum pune zrelosti i datum žetve.

Skale za opažanja i način ocjenjivanja utvrđene su u Uputama za opažanja tijekom vegetacije.

Članak 13.

Na svim pokusnim poljima obavlja se zaštita od štetnika i korova odgovarajućim pesticidima prema uobičajenoj proizvodnoj praksi.

Članak 14.

U cilju praćenja otpornosti sorti na ekonomski najznačajnije bolesti u Republici Hrvatskoj u uvjetima prirodne infekcije, tijekom ispitivanja sorti prati se pojava i ocjenjuje intenzitet napada sljedećih bolesti:

Kod pšenice

- ⇒ žuta hrđa pšenice, *Puccinia striiformis f. sp. tritici*,
- ⇒ smeđa hrđa pšenice, *Puccinia recondita f. sp. tritici*,
- ⇒ crna hrđa pšenice, *Puccinia graminis f. sp. tritici*,
- ⇒ smeđa pjegavost pljevica i lišća, *Septoria spp.*,
- ⇒ palež klasa, *Fusarium spp.*,
- ⇒ pepelnica pšenice, *Erysiphe graminis f. sp. tritici*,

Kod ječma

- ⇒ pepelnica, *Erysiphe graminis f. sp. hordei*,
- ⇒ crna hrđa, *Puccinia graminis f. sp. hordei*,
- ⇒ žuta hrđa, *Puccinia striiformis f. sp. hordei*,
- ⇒ smeđa hrđa ječma, *Puccinia hordei*,
- ⇒ prugavost ječma, *Pyrenophora graminea*,
- ⇒ mrežasta pjegavost ječma, *Pyrenophora teres*,
- ⇒ prašna snijet ječma, *Ustilago nuda*,
- ⇒ pjegavost lista ječma, *Rhynchosporium secalis*.

Kod raži

- ⇒ smeđa hrđa, *Puccinia dispersa*,
- ⇒ crna hrđa, *Puccinia graminis*,
- ⇒ pjegavost lišća, *Septoria spp.*,
- ⇒ pepelnica, *Erysiphe graminis*

Kod triticale

- ⇒ smeđa pjegavost lišća, *Septoria spp.*,
- ⇒ pepelnica, *Erysiphe graminis*

Kod zobi

- ⇒ narančasta hrđa zobi, *Puccinia coronata*,
- ⇒ crna žitna hrđa, *Puccinia graminis f. sp. avenae*,
- ⇒ pepelnica, *Erysiphe graminis f. sp. avenae*.

Ukoliko se uoči pojava drugih bolesti i štetnika, treba zabilježiti vrijeme pojave i intenzitet napada, a po mogućnosti i postotak oštećenja odnosno umanjenja priroda zrna.

Intenzitet napada bolesti ocjenjuje djelatnik Zavoda na svim pokusnim poljima prema skalama koje se nalaze u Uputama za opažanja tijekom vegetacije.

Članak 15.

Žetva svakog pokusa obavlja se kombajnom, u jednom danu za svaku sortu u pokusu u svim ponavljanjima, u fazi tehnološke zrelosti zrna, sa oko 14% vlage u zrnu kod sorte u zaštitnom pojasu.

Tijekom žetve utvrđuju se na svakoj parceli: prirod zrna, hektolitarska masa i vlaga zrna.

III. ISPITIVANJE U LABORATORIJU

Članak 16.

Kemijsko-tehnološke analize obavljaju se u laboratoriju, na prosječnom uzorku zrna (6 kg). Uzorci se uzimaju:

- za ozimu i jaru pšenicu sa dva pokusna mjesta (Zagreb i Osijek), u drugoj godini ispitivanja,
- za ozimi i jari ječam, raž, triticales i zob sa jednog pokusnog mjesta (Osijek), u drugoj godini ispitivanja.

Članak 17.

Na prosječnom uzorku ozime i jare pšenice obavljaju se sljedeće analize:

Pšenica (Triticum aestivum)

- ⇒ fizičke osobine zrna,
- ⇒ kemijsko – tehnološke osobine zrna i brašna,
- ⇒ farinogram,
- ⇒ ekstenzogram,
- ⇒ amilogram,
- ⇒ rezultati probnog pečenja kruha.

Pšenica (Triticum durum)

- ⇒ fizičke osobine zrna,
- ⇒ kemijsko-tehnološke osobine zrna,
- ⇒ kemijsko tehnološke osobine krupice,
- ⇒ farinogram (apsorpcija: 31,5% H₂O).

Na prosječnom uzorku zrna ječma izvršiti će se analize:

Za pivarsku kakvoću

- sadržaja I klase zrna,
- sadržaja bjelančevina,
- mehanička analiza,
- fiziološka analiza,
- kemijska analiza,
- mikroskladovanje i
- analiza slada.

Za krmnu kakvoću

- sadržaja I klase zrna,
- sadržaja bjelančevina,
- sirove bjelančevine (%),
- sirove masti (%),
- sirove celuloze (%),
- NET (%),
- mineralne tvari (%).

Na prosječnom uzorku ozime i jare raži, triticales i zobi obavljaju se sljedeće analize:

Analize	Raž	Triticale	Zob
suhu tvar (%)	+	+	+
Organsku tvar (% na ST)	+	+	+
BEM	-	-	+
Sirove bjelančevine (% na ST)	+	+	+
Sirove masti (% na ST)	+	+	+
Sirovu celulozu (% na ST)	+	+	+
Mineralne tvari (% na ST)	+	+	+
Masu 1000 sjemenki (g)	+	+	+
Hektolitarsku masu (kg/hl)	+	+	+

IV. STATISTIČKA ANALIZA PODATAKA POKUSA

Članak 18.

Za statističku analizu pokusnih podataka primjenjuje se analiza varijance i odgovarajući testovi za testiranje varijanci i razlika između prosječnih vrijednosti (F-test, t-test, uz $P=0.05$ i $P=0.01$). Podaci se obrađuju po lokacijama i godinama, a izračunava se i varijacijski koeficijenti.

Članak 19.

Analizom varijance obrađuje se svojstvo: prirod zrna na bazi 14% vlage zrna, a ostala relevantna svojstva za priznavanje prikazuju se prosječnim vrijednostima, rasponima (max – min) i drugim, ovisno o prirodi dostupnih podataka.

Rezultati ispitivanja

Članak 20.

Godišnji rezultati ispitivanja iz pokusnog polja i laboratorija ovisno o vrsti poljoprivrednog bilja dostavljaju se podnositelju zahtjeva na temelju kojih je

podnositelj zahtjeva dužan obavjestiti Zavod o nastavku ispitivanja sorte do roka određenog u članku 4. ovog Pravilnika.

Članak 21.

U službenom glasilu Zavoda objavljuju se završni rezultati ispitivanja iz pokusnog polja i laboratorija.

Članak 22.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom objave u »Narodnim novinama.«

Klasa: 011-02/01-01/65
Urbroj: 525-1-01-1
Zagreb, 21. lipnja 2001.

Ministar
mr. sc. Božidar Pankretić, v. r.